

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez Nyomatató utca 9. sz. küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltnak.

Egyes szám ára 30 fillér.

Az előfizetési és hirdetési pénzek

s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések Karai Sándor tanárhoz (József Kir. herceg-utca 54. sz.) intézendők.

Titok.

Mindenfelől titok és rejtelem vesz körül. Hasztalan a fény, mely a tudásból és a tapasztalásból árad, hasztalan a józan okosság, mely mindent megfejteni törekszik.

A bátor tengerész is hijában szereli fel hajóját, hogy megláthassa a jéggel, hóval fedett sarkakat s hasztalan hatol az utazó a földnek elhagyott vadonjaiba; mindég lesz egy ismeretlen zug, melyet emberi szem meg nem láthatott, mindég lesz egy hely, a hová emberi láb még nem taposott.

S a tudós is végnélkül görnyed könyvei, képletei görebje és távcsöve felett. Mindig lesz olyan, a mit meg nem tudhatott, a mit meg nem fejthetett, nem elemezhetett s meg nem láthatott.

Azért mondja az egyik csaknem elcsüggedt lemondással: ignorabimus, nem tudjuk meg soha! vagy a haladásba vetett bizalommal, de teljes őszinteséggel, ignoramus: ma még nem vagyunk képesek megtudni.

Az eredmény, a mely a jelenre előttünk teljesen egybefoly az Irás régi tanítása, hogy sok dolgok elfedeztettek szemcink előtt s hogy rész szerint van bennünk az ismeret. Itt e földön csak tükör által látunk s az új meglepő felfedezések csak pusztá ablak, mely a végtelen sötétségbe nyílik, csak fellobbant fény, kigyult bolygó tűz, mely az élet ingoványainak rejtelseit mutatja.

Igen, rejtély a szív, a tudás, az élet, a halál s ezek küzdelmei egymással. Felelet nem hangzik az ilyen kérdésekre: honnét jöttünk? hová megyünk? miért szeretünk, gyötrődünk, gyűlölünk a földön? s ezekkel együtt sok más kérdésekre, a melyeket felvet naponta az élet, s megfejthetetlenül hagy az élet, újra előhoz és eltemet az idő.

De csak addig, a míg a világ szemeivel nézünk, de csak addig valami új felfedezéstől, melyre valamely szerencsés kísérletező rá talált, valami új megállapodástól, melyre valamely éles eszű tudós eljutott, várjuk a megszabadulást, a boldogságot; vagy valamely csodás elemtől, mely fénylik, ragyog, s maga körül még nagyobb sötétséget teremt.

De csak addig, míg a jó Istenre és idvezítő Jézusunkra nem gondolunk. Mig a hit világa fel nem tárul lelkünk előtt.

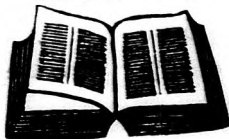
Mihelyt e fény kigyul, megvilágosul előttünk az élet útja s megnyugvás költözik zaklatott szívünkbe. A tudomány rejtélyei ugyan rejtélyek maradnak, (majd megfejti őket a tökéletesebb tudás és a tisztább ismeret,) de az élet nagy kérdéseire világos felelet hallik.

Örök világosság, örök szeretet, földön megjelent Idvezítő, legnagyobb titka e bűnös embervilágnak, te légy velünk, midőn a tudás kicsiny mécse sötétségben hagy, midőn életutainkra a boldogtalanság, a szenvedés árnyéka ráborul s az élet nagy rejtélyei előtt kétségbeesve állunk.

A te benned való hit mindent kárpótol, téged nem pótolhat semmi. Benned bizom s benned reménylek s epedve a sötétben amaz égi világosságot keresem.

Vándor.

Máté ev. 13. 11-44.

Egyháziak és világiak.

Meglepetéssel olvastam az első cikket, mely e lap hasábjain e tárgyban megjelent. Várakozással néztem a válasz elébe, melyet „Egy világi” a Nagy Lajos dolgozatára adott. Megvalóltam, egyikkel sem vagyok kibékülve.

Az első többet sejtetett, mint a mennyit adott, a másik erősebben védekezett, mint a hogy szükséges lett volna.

Tisztázatlanul a kérdés így nem maradhat. Annnyival inkább, mert a kérdés régi s minduntalan felmerülő kontroverzia.

A nélkül, hogy a magam részéről most eldönteni akarnám, arra hívom fel a közfigyelmet, hogy az egyháziak és világiak elsőbbségi kérdését a 40-es években már atyáink letárgyalták.

Akkor Fáy András vetette fel e dolgot, ki több társával ellenezte kettős elnökség behozatalát a konventen.

Fellépése vihart támasztott s ellenébe Péterfi Albert enyedi tanár szállott a többek között a sikra, a kinek a „Századok” 41. évfolyamában „Egy szó a maga helyén” című válasza általános figyelmet keltett.

Ez a dolgozat az előzmények után azt mondja :

„Azonban, hogy a dolgot annál alaposabban felfoghassuk, legelőbb is ezen kérdést kell feltennünk : hány elem van a protestans egyházi igazgatásban, egy e vagy kettő ; és ha kettő van, valljon azok a coordinatio, vagy subordinatio viszonyában állanak-e egymással ? Az első kérdésre nézve, ugy hiszem nincs magyarhonunkban egy protestans is, ki azt állítaná, hogy egyházi igazgatásunkban csak egy, akár egyházi, akár világi, elem legyen ; noha Fáy állítása, egész következetességgel átvive, mint alább meglátjuk ide vezetne.

Ugyan is az első eset vagy is a csupa egyházi kormány, merőben ellenkezik a a protestantismus lelkével ; a második pedig, vagy is a csupa világi kormány a legtermészetellenibb, s éppen olyan, mintha azt kívánná valaki, hogy a katonákat vagy orvosokat csupa nem katonák és nem orvosok igazgassák, s azoknak magok közül semmi felsőségek ne lehessen. E szerint tehát a kérdésnek csak második ága marad hátra, hogy t. i. vajjon igazság szerint a két elem közt a subordinatio vagy coordinatio viszonya áll-e ? És itt megint, ha subordinatiót veszünk fel, két eset lehetséges ; mert vagy a világi elem az egyházinak, vagy ez amannak lehetne alárendelve. Az elsőt nem hiszem, hogy egy magyar protestans pap is avagy csak száján is kiereszteni merné ; s ha valaki elég örült lenne ezt tenni, akkor a világi rendnek az egy-

házi rend feletti magas polgári állása bizonyosan kinyitná annak beragadott szemét, s meggyőzné az ábrándozót arról, hogy ezen eset, azonkívül, hogy mind az igazsággal, mind az állandó gyakorlással ellenkezik, még lehetetlen is. Marad tehát eszerint az utolsó eset, hogy t. i. a világi elem legyen az egyházi felett.

De még azt is kérheti itt az egyházi rend : miért, hogy éppen az öt legközelebbiről illető, és ugyszólva bőrömben járó egyházi igazgatásban az egyház elem lenyomassék, és hátrátéssék ? És pedig azon egyházi elem, melynek tagjai minden vallás körüli terheket, igen csekély jutalomért, és sokszor igazán a legalábbvaló embertől sem irigylendő véres könnyekkel öntözött keserü kenyerért hordoznak ; s hajdan saját verőkökkel és keserves szenvedéseikkel kivitták, ma pedig fő részben fenntartják a protestantizmust ?

Talán azért kell tehát az egyházi rendnek alább tétetni, mert szegényebb, gyengébb, s a polgárzatbani állása sokkal alább van, mint a világi rendé ?

Vagy talán a papi rend hierarchiájától lehet félni, ha az az egyházi igazgatásban a világi renddel egyenlő lábra tétetik ? Valóban ezt a ki mondja is, lehetetlen, hogy magában mint ironiát és satyrát ne nevesse : hanemha azt hinné, hogy Idvezítőnk fején a tövis korona világi hatalom s méltóság cimere volt. És hát ugyan azon rendtől telhetnék e ki hierarchia — ha mindjárt akarna is, s ha mindjárt a hierarchia annak szívében s lelkében mélyen gyökeredzett protestans tudományával nem ellenkeznék is — melynek alig van napról-napra valója, s a melynek sokszor a legkisebb hallgatójától is méltatlan kedvetlenségeket s megbántásokat kell szenvednie, ha nem akar magának keserűesebb bajokat okozni.

De végre nem is jól vétetik fel a fennebbi állításokban a hierarchia képzete.

Mert ugyanis a hierarchia jegyei lépcsőzeteként ezek : az egyházi igazgatásban jogszerint résztvevő világi rendnek alábbnyomása, annak általános kirekesztése, az egyházi viszonyokon kívül eső polgári dolgokba való elegyedés, a világiakban világi hatalom alóli kivonulás, és végre a sötét középidegnek ama borzasztó iszonyatosságai, a polgárzat főhatalmától függetlenségre törekedés és annak erőszakos letapodása, s a magához ragadott főhatalom bitorlása. Ellenben ott, hol az egyházi hatalombani legigazságosabb osztozás mellett is, a világi rendet oly kedvező viszonyok magasan az egyházi rend felébe emelik, hierarchiát emlegetni, újból is azt mondom, csupa caricatura és nevetségek nevetsége.

Ezeket előre bocsátva, menjünk már most a dolog derekára. Nézzük meg csak mit látunk az új testamentomban, és az első keresztyén egyház gyakorlatában.

Hogy Idvezítőnk tulajdon értelemben a néptől külön vált, s meghatározott forma szerinti egyházi rendet nem állított, erről senki, ki az evangéliumi történetben jártas, nem kételkedhetik. De másfelől az is igaz, hogy az egyházi rend első csirája már az apostolokban megvolt, és annak további kifejlődése is — mennyiben azt a tanítás, isteni tisztelet és szent ceremóniák szükségéi kívánták — Idvezítőnk szellemében volt. És már ennyiben méltán mondhatjuk, hogy a mily távol volt egyfelől Idvezítőnk gondolatjától a világi hierarchia, éppen oly isteni eredetű másfelől az egyházi rend, melynek az Isteni vallás kebelében mulhatatlanul születnie és kifejlődnie kellett. Sőt többet mondok: a fennebbi értelemben kétségkívül a püspöki hatalom is isteni eredetű; mert tagadhatatlan, hogy részint magok az apostolok presbytereket, egyházi tanítókat rendeltek, s nagy fontosságú gyűlések vezetői s elnökei voltak, mint például Jakab apostol a jeruzsáleminek, (kétségkívül már csak azért is, mivel ott helyben lakott, s hihetőleg a gyűlés is az ő házában tartott): részint pedig saját tanítványaik közül némelyeket ily felsőbb hatalommal ruháztak fel, mint pl. a többi között Timótheust és Titust. Ugyanis Pál apostolnak ezekhez küldött leveleiből nyilván van, hogy Timótheus az ephesusi fényes gyülekezetben, Titus pedig az egész Kréta szigetén messze kiterjedt keresztyén egyházban, presbytereket s diaconusokat rendeltek, azokat igazgatták, oktatták, megfeddették, s ha a szükség kívánta meg is fenyték. Látnivaló már, hogy mindezek oly dolgok, melyek ezen két nevezetes apostoli növendéket, az általok rendelt, igazgattak, oktattak, s olykor meg is fenytettek presbytereknek felébe emelték.

Mindezek kétségbe hozhatatlanul így lévén, az a kérdés már most: melyik egyházi igazgatás az, mely az evangéliom, s következőleg a protestantismus szellemével leginkább megegyezik? A fennebbiekben látható, hogy az apostoli időszak gyakorlatát tekintve, a világi elem, az egyházi igazgatásban, semmi esetre nem lehet az egyházi elem felett. Sőt az apostoli időszakban a tanítók minden bizonnyal nagyobb és főbb részt vettek az egyház igazgatásában, minnek természetesen úgy is kellett történni, mivel tanultabbak, s annál fogva az egyházi igazgatásra alkalmasabbak voltak. Innen azonban a mai időre nézve — melyben a világiak s egyháziak között a tudomány s képesség régi különbsége

elenyészett — csak annyi következik, hogy az egyházi rend, az egyház dolgaiban, kisebb és kevesebb jogokkal mint a világi rend, semmi esetre nem bírhat, de az éppen nem következik, hogy a tanítók most is csak magok legyenek az egyház vezető főnökei. Sőt ellenben, mivel kétségen kívül van, hogy az apostolok a fontosabb dolgokat nemcsak a presbyterekkel, hanem magának a gyülekezetnek is értelmesebb tagjaival együtt igazították. (Csel. r. 2—5. 15. 2, 6, 22, 23, 16, 4); minthogy továbbá a keresztyén egyházi rend, az evangéliomi protestantismus értelme szerint nincsen a népnek, vagy hallgatónak, mint valamely elválasztott különös sajátága rend ellenébe téve, s mivel végre minden egyházi igazgatói hatalom a keresztyén vallás mennyei céljaira összeállított gyülekezetben gyökerezik: innen látnivaló, hogy az evangéliomi protestantismus szellemével leginkább megegyezik, s különben is leg ész- és jogszerűbb, azon igazgatás módja, mely szerint az egyházi s világi rend, minél tökéletesebb egyenlőségben s háborítatlan súlyegyenben, egymással összeolvadva igazgatják az egyház dolgait.

Ez az én nézetem is.

Egyházi.

Egy sérelmes konventi határozat.

III.

A jelen konkrét és hasonló esetben az egyházmegyét lehet-e kártérítési felelősséggel terhelni?

A felelősség olyan fontos jogi tartozás, hogy amaz fennállását, illetve kötelezését mind egyéni, mind testületi hatóságra tételes jogilag kell — expressis verbis — megállapítani, e téren sem analogiának, sem praesumptiónak nincs helye. Általában véve a személyes kártérítési, sőt büntetőjogi felelőséget a birtokban vagy birlalatban levő idegen ingó dolgok jogtalan eltulajdonítása vagy elzálogosítása esetén megállapítja a polgári jog. Az egyház a maga specifiqus jogterületén eset szerűleg, de mindig a polgári jog szabta kereten belül statuálhat felelőséget, a mint ezt a mi egyházi törvényünk a 27. §. 14. pontjában és a 181. §-ban teszi. Mindkét idézett helyből világosan kitűnik, hogy az egyházi törvény közvetlen, (természeti) személyes, közjogi felelőséget állapít meg. A 27. § 14. pontja, dacára annak, hogy a §. fejfáját ez a megjelölés képezi: „A presbyterium teendői“ tehát dacára annak, hogy a szakasz dispositiónak tárgyául a presbyteriumot, mint testületet bocsátja előre, a 14. pontban, hol a kártérítési felelősségről rendelkezik már „presbytereket“, tehát egyes természeti személyeket specifikál: „A presbyterek mindazon károsodásért, mely a presbyterium tette vagy mulasztása által okoztatik, kárpótlással tartoznak. Azonban ez a kártérítési kötelezettség sem azokat, kik a káros vagy hátrányos intézkedésben részt nem vettek, az e tárgyban tartott gyűlésen jelen nem voltak, sem azokat, kik

azon határozatot vagy intézkedést, habár sikertelenül is — ellenezték, ha azt hitelesen igazolni tudják — nem terhelheti.“

Feltéve, de meg nem engedve, hogy a felelősség terhelése tekintetében jogi analogiának volna helye, s a presbyterium helyére az egyházmegyei közgyűlés, a presbyterek helyére az egyházmegyei közgyűlés személyi elemei lépnének, a jelen konkrét esetben vajjon melyik volt az a káros, vagy hátrányos határozat vagy intézkedés, a melynek révén a felelősség az egyh. megyei közgyűlésre, illetve ennek személyi alkatelemeire hárul? Az egyházmegye részéről nem volt semmi, nem is lehetett semmi, mert nem az ő határozatából, nem az ő intézkedéséből származott az a tény, hogy az Abrány anyásítására a központ által kiutalt 1200 kor. az egyházkerületi pénztár útján az esperes kezén keresztül céloztatott a felügyelő anyaegyháznak kifizettetni. Az egyházmegyének módjában sincs egy ilyen csodabogár retortát ellenőrizni, szerve sincsen reá, hogy az esperes kezén átfutamított pénzek ki — vagy ki — nem szolgáltatását ellenőrizze. Ha a közalap központjának, vagy az ezt dirigáló magas konventnek tetszik a pénzeket ennyire elvadítani, ám őrizze is ellen a rendeltetéshez jutásukat, vagy a rendeltetési helyen való puhatolózás útján, vagy az által, hogy legalább értesítse, vagy értesíttesse hivatalos úton az egyházmegyét a pénznek az esperes kezéhez kifizetése felől, míg már az a jobb belátás és díjazás nem vesz diadalmat a tervszerűen fejlesztett bürokrácián, hogy az ilyen pénzeket a központ egyenesen a rendeltetési helyre küldi le s az esperest csak értesíti az elküldés felől és felhívja a rendeltetési hely nyugtájának kiállíttatása s hozzá feljuttatása iránt. Így aztán az esperesi állás igazi természete is megőriztetnék, nem lenne számoltatott, hanem számoltató, nem ellenőrzött, hanem ellenőrző. De mindezeknél főbb, fontosabb a szent bürokrácia, a kiképzett retorta, kivezetés, átvezetés, többrendbeli porto, elszámolás, kiszámolás korolláriumával. Az ilyen rendszer eredményeiért viseljük a felelősséget azok, a kik behozták.

A felelősségről szóló 181. §. így szól: „Minden egyházi tisztviselő, megbízott, kiküldött és szolgálatban álló személy, ezen minőségben elkövetett cselekvése vagy mulasztása következményeiért, a fegyelmi törvények értelmében, és — ha a cselekvés vagy mulasztás folytán akár szándékosan, akár vétkes gondatlanságból kárt okozott, vagyoni megtérítéssel is — felelős.“ Innen a fennforgó esetre még a legkétségbeesettebb erőltetéssel se lehet analogiát kiszorítani, mert itt a tisztviselő, megbízott, kiküldött, szolgálatban álló személy négyes taxatiójába sem az egyházmegye egyeteme, sem a közgyűlése nem fér bele. Ezt felesleges is bizonyítgatni.

De lássuk most már, hogy a szóban forgó ügy, t. i. a közalapi segélynek az esperes útján rendeltetési helyre juttatása olyan-é, a mire az egyházmegye köteles ellenőrzése, akár gyűlésének plénuma, akár bizottsága által kiterjedni tartozik? Hangsúlyozom, hogy mikor ezt a kérdést a konventi sérelmes határozat nexusában felvettem, nagy concessiót tettek — igaz nem az érdemre vonatkozóval, csak a célból, hogy a konventi határozat tökéletlenségét még a feltevések világában is feltüntessem. A concessio az, hogy a konventi határozat szóban forgó tárgyát a közalap kezelés tárgyai közé osztom. Egy-

házi törvényünk a közalap kezelésének jogi lételetét a 271. §-ban csak egyszerűen kijelenti, a kezelési szabályok megállapítását a konventre bizza. A konvent a kezelési szabályokat megállapította, ezen szabályok II. részének címe ez: „Utasítások az egyházmegyei hatóságok számára.“ Nem akarom untatni az olvasót azzal, hogy ezen a részen végig vezesse pontról-pontra megmutatván, hogy a mi esetünkre nem találunk rendelkezést, csak általában annyit jegyzek meg, hogy az egyházmegyei hatóságok közalapot illető cselekvési, illetékességi köre az egyházak közalapi passiv járulékaiknak kimutatására, kezelésére és ellenőrzésére szorítkozik, de arra, hogy a központból visszaháramló activ közalapi összegek, tőkék, segélyek minő kezelésben, ellenőrzésben részesíttessenek az egyházmegyei hatóságok által, nincsen egy véletlen betű sem. Így a felelősség még e vonatkozásban sem állapítható meg.

Sőt tovább megyek. Se törvény, se szabályrendelet nem állapítja meg az esperesnek azt a kötelezettségét, hogy a közalapi segélyeket átvegye, kifizesse, közvetítse, (nem is óhajtandó, hogy valamikor ilyen tökéletlenséget állapítson meg) és így egyházilag se kártérítési, se fegyelmi felelősségre nem vonható. Kártérítési felelősségre nem, mert a 181. § határozottan kiköti, hogy a tényt vagy mulasztást a törvény taxatiójában felsorolt minőségben kell elkövetni, a közalapi segély kezelésére nézve pedig az esperes se törvény, se szabályrendelet szerint nem tisztviselő, nem megbízott, nem kiküldött, nem szolgálatban álló személy. Fegyelmi felelősségre sem, mert ez a közalapi segély felvétele és kifizetésben álló cselekmény, nem törvény s szabályrendelet szerű, illetve „az elmulasztott“ (kifizetés, mint) kötelesség egyházi törvényekben és szabályrendeletekben rendelkezve nincs.“ (E. T. 301. §. 2. p.) Itt a felelősséget kártérítés szempontjából polgári per útján, büntetési szempontjából büntető bíróság előtt lehet érvényesíteni.

Nem hagyhatom megjegyzés nélkül azt sem, hogy a konvent 1903. júliusában szavazta meg azt az egyházkerület által a volt esperes kezéhez 1903. júliusában kifizetett ábrányi 1200 kor. segélyt, a konvent 1904. júniusi ülésén konstatálja hogy az 1903. évi segélyekre vonatkozó számadásokat és nyugtákat mindenik egyházkerület felküldte, csak a tiszántuli egyházkerület nem, 31. számú határozatának 7. pontjában fel is hívja a tiszántuli egyházkerületet az 1903. évi nyugták beküldésére. És a konvent vajjon szorgalmazta-e tovább az ábrányi nyugtát, nem nekünk szegény egyházmegyének kellett-e kérnünk az elveszett segélyt, hogy a konvent foglalkozni méltóztassék ez ügygel s foglalkozni olyan szükkeblűen, sérelmesen, törvénytelenül, mint a hogy cselekedte. 1903. júniustól 1905. júniusig két teljes esztendő telt el s még az 1905. évi 11. sz. határozatának „Nyugták“-ról szóló V. praemissájában egész lakonice ez áll: „A mult évi konvent rendelkezése folytán az 1903. évi közalapi segély-nyugtákat a tiszántuli egyházkerület is beküldötte. Ezek a további nyilvántartásból ennélfogva törölhetők.“ Talán ott van a nyirábrányi nyugta is? Avagy az esperes nyugtája, az átfutó kezelés tanúsítványa elég? Nem kisérem konventárral. Csak arra hívom fel a főtiszt. és méltóságos konvent figyelmét, hogy az igazság és méltányosság azt hozná magával, miszerint ezzel a szerencsétlen egyházmegyével ebből a sajná-

latos és csuf esetből kifolyólag a felelősségben legalább annak az égetően szükséges 1200 korona segélynek újabb megadása erejéig osztozhatott volna. Bátran irhatnánk oda az erkölcsi felelősségből többet is. De meg hetedfél ezer koronát adunk mi évente a közalapnak, s ezután többet is.

Objectiv tekinteteket vagyok bátor ajánlani minden eljárásához, nem subjectiveket, a melyek képezhetik ama sérelmes határozatnak legalább a sugalmazók részéről a valószínű indokait, melyeket, hogy nem részletezek, a személyeskedéstől tartózkodó izlésem tart vissza.

Dr. Baltasár Desső.

TANÜGY.

Adatok a máramarosszigeti ref. gymnásium történetéhez.

(Folytatás.)

A Nánási Mihály ellen emelt vádnak azonban Gáti István esperesre súlyos következményei voltak. A m.-szigeti eklézsia öt 1803-ban, a Nánási bevádolása után körülbelül egy félv év múlva, nem marasztotta. Hogy ebben volt-e része Nánási Mihály professornak, vagy csak az ő párthivei csinálták, meg nem állapítható. Tény azonban, hogy a nehéz helyzetbe került Gáti István esperes az egyházkerületi gyűléshez benyújtott panaszoló levelében azt állította, hogy a szigeti egyház azért nem akarta őt marasztalni, mert a szigeti professorokat az egyházkerületi gyűlésnek bejelentette. Az egyházkerületi gyűlés deputátiót küldött ki az ügy békés elintézésére, hogy a törvény útját lehetőleg mellőzzék.¹ Gáti ügye gyorsan fejlődött. Nemsokára újabb panaszszal állott elő az esperes, hogy a szigeti egyház őt a papi lakásból kiköltöztette. Az egyházkerületi gyűlés ilyen előzmények után közvetlenül nem intézkedhetett, tehát az ügyet az egyházmegyéhez utasította.² Ugye békés elintéztést nyert.

A szigeti iskola kormányzására vonatkozólag fontos határozatot hozott az egyházkerület 1803-ban. A határozatból megtudjuk, hogy „Máramaros vármegye a XVIII. század közepe táján csak magában igazgatni megszűnt az iskolát, azután annak dolgait a patronátusból álló inspectorok úgy folytatták, amint az egyházmegye jegyzőkönyvei mutatják, hogy gyűléseiben a máramarosi egyházmegyének mind több predikátora, nemcsak jelen volt, hanem annak a gyűlésnek a végzései több év alatt azon egyházmegye jegyzőkönyvébe iktattak. Idő múlva, bár azon inspectorátus gyűlésének végzései a helybeli eklézsia jegyzőkönyvében irattak, sőt 1799 óta külön jegyzőkönyvet tart, melyben ahoz képest, mint gyűlésének tárgya a szigeti iskola, csakis azt illető tanácskozási és végzései jegyeztettek fel. Az a célja azonban nem volt és most sincs, hogy gyűléseiből az egyházmegye egyházi tagjait kizárja, hanem valamint azokat mindnyájokat, úgy a szomszéd megyékben lakó patronusokat és predikátorokat meghívja, a honnan

igen ritkán történt, hogy ebben a mostani egyházmegyei esperes is meg ne jelent volna. Hogy pedig az azon egyházmegyében lakó predikátorok ezután is megjelenjenek, nemcsak nem ellenzi, hanem mindnyájokat meghívja és megjelenésüket kívánja.“ Rendeli tehát az egyházkerület, hogy az egyházmegyei inspectiót tovább is fen kell tartani. mi arra mutat, hogy 1803-ban ezt a jogot a ref. egyház és a tanárok nem akarták elismerni. Rendelte tehát az egyházkerület, hogy a máramarosi egyházmegye kötelességének ismerje, hogy a szigeti iskola vizsgálatain megjelenjen, az inspectorátussal együtt pedig nemcsak kétszer, mint a többi iskolát, hanem több ízben is megvizsgálja „amit akár a vizsgálaton, akár más vizitáció alkalmával akár a professorokkal akár az alsó tanítókkal meg akar jegyezni, azt az inspectorátus gyűlése elé terjessze, és tanácskozás alá vevén, vagy írásban adja tudtokra, vagy pedig az inspectorátus gyűlésébe hívassanak.“ Hogy pedig az egyházkerület is gyakorolhassa a szigeti iskolával szemben a maga, felügyeleti jogát, az inspectorátus tegyen évenként jelentést a vizsgálatok után a tani tókról, a tanított tudományokról, a tanítványok számáról, az előmeneteléről és az újra választott tanárokról.¹

A szigeti iskola a debreceni kollégium hatása alatt fejlődött. Kétségtelen adatot foglal magában erre vonatkozólag a debreceni professoroknak 1804-ben a helytartó tanácshoz intézett felterjesztése, melyben a debreceni professorok azt állítják, hogy a szigeti iskola a debreceni iskola mintájára alakult.²

A szigeti iskolára nézve élet kérdés volt, hogy a magyarországi négy egyházkerület, vagy legalább is a tiszántuli egyházkerület segélyében részesüljön. Ilyen irányu kérvényt intézett a szigeti kurátorátus az egyházkerülethez 1804-ben. Az erre vonatkozó határozatnak különös érdekességet kölcsönöz az a körülmény, hogy belőle megértjük az egyházkerületek nagyobb iskoláinak fentartási módját. Az egyházkerületi határozat a következő: „Mivel mind a pápai iskolának Komáromba való vitelének kérdése, mind a szigeti iskolának a négy egyházkerület által való segítése onnan származott, hogy azon iskolának alapítói a vidék tehetségét nem ismervén, a valláshoz és tudományhoz való jó indulatból tovább terjeszkedtek, mint erejük és az ország eklézsiái azt bírták, bár az 1791. évi törvény XXVI. t-cikke megengedi, hogy az iskolákat lehet szaporítani, de e törvény a tanítás módját az egész evangélikus státusnak tartja fenn és az egyházi főhatóságoknak, nem pedig az egyháznak, vagy a vidék patronusainak. Ezért a négy egyházkerület arról tanácskozzék, hogy a törvény szellemével megegyezik-e, hogy akármelyik vidék, vagy egyház az egyházkerület engedelmével, a fenn állóknak a professorok és deákok számát szaporítsa, a tanított tudományokat kiterjessze, nem jó volna e meghatározni, hogy mind a tanulókra, mind a tudományokra milyen körben maradjanak. Ebben pedig arra figyelmezzenek: 1. hogy a századoktól fenálló kollégiumoknak beneficiumai el ne fogyjanak, 2. a most fenálló gymnásiumnak (azt vevén fel, hogy azon vidéken milyen extensióra hat ki a haszna és szükséges volta azon iskolának) annyi beneficium

¹ U. o. 1803. évi 76. p.

² U. o. 1803. évi 92. p.

¹ Egyh. ker. jk. 1803. évi 35. p.

² Debreceni koll. tanárkari jk. 1804. évi szept. 1.

adassék, a mennyi kívántatik azon iskolában, 3. határozzák meg, mennyi deákot tarthasson és micsoda tanulmányok taníttassanak ott és így a panasz is, hogy nem subsistálhat valamely iskola, megelőztessék.¹

A szigeti iskola kérvényét a tiszántuli egyházkerület az 1804. aug. 20. án Pesten tartott conferentia elé terjesztette. A conferentia azonban a nyári suppliatiót nem engedte meg, sőt megbizta a tiszántuli egyházkerületet, hogy a szigeti kurátorátust „kemény pennájáért” intse meg. Az egyházkerületi gyűlés erre vonatkozó határozata ez: „Szükségesnek ítéltett, hogy a kurátorátus ezért megszólltassék.”² A kurátorátus újabb segély kérvényt adott be 1805-ben. Kérte, hogy legalább a tiszántuli egyházkerületben ajánltassék segélyre. Az egyházkerület azonban arra hivatkozott, hogy mivel a debreceni kollégium épülete félben van, mostanában a szigeti iskola szükségét nem fedezheti, a pesti conferentián pedig nem lesznek jelen követeli, tehát a többi egyházkerületek előtt nem szólhatnak.³ Sikerre vezetett a szigeti iskola kurátorátusának 1806. évi kísérlete. Bár a pesti conferentia kimondta, hogy 1801. évi végzését a szigeti iskola segélyezése dolgában meg nem változtatja, de a tanácskozáson éppen jelen levő Pécsi Imre tiszántuli egyházkerületi főgondnokot kérte, hogy a tiszántuli egyházkerület részéről a szigeti iskolának segélyt eszközöljön ki. Erre a tiszántuli egyházkerület kimondta, hogy 1806. július elsején az egész egyházkerületben kihirdetendő a szigeti iskola.⁴ Ugyanezen évben még egy határozatot hozott az egyházkerület a szigeti iskola ügyében: ezután minden évben január első vasárnapján publicálni kell a szigeti iskolát minden egyházban, a diákok is kijöhetnek supplicálni a tiszántuli egyházkerületbe, az egyes egyházakban begyűlő összeget a deákok libellusaiba be kell írni, ugyanakkor azon tehetősebb patronusokat, kikhez a lelkészek küldik őket, felkereshetik, sőt a többi egyházkerületekben is megjelenhetnek. Azt azonban nem engedte meg az egyházkerület, hogy a szigeti kurátorátus a maga iskolájának „anyai” nevet adjon.⁵ Jellemző mindenesetre a szigeti kurátorátus magas röptű terve, melynek azonban az egyházkerületi gyűlés útját vágta.

Egyes egyházmegyéekben való publicálásra az egyházkerületi gyűlés adhatott engedélyt. Így 1807-ben a szigeti iskolának a máramaros-ugocsi, beregi és nagybányai egyházmegyéekben engedte meg a publicálást.⁶ Ugyanezen évben a szigeti kurátorátus, hogy az egyházkerületi gyűlést az iskola szűk anyagi viszonyairól meggyőzze, beküldte az egyházkerületnek költségvetését, s kérte, hogy eszközölje ki a pesti conferentián a 4 egyházkerület segélyét. Az egyházkerületi gyűlés megígérte határozatában, hogy felhozza a szigeti iskola ügyét a pesti conferentián. Azonban az iskola költségvetésének beküldése éppen kapóra jött. Az egyházkerületi gyűlés megütközött azon, hogy a szigeti iskola pénztáránál ugyanazok a pénztár-kezelői, a kik a számadást megvizsgálják, sőt azt is szükségesnek tartja az egyházkerületi gyűlés, hogy a szigeti kurátorátust takarékosagra intse.⁶ Az egy-

házkerületi gyűlés kifogásaira 1808-ban azt válaszolta a szigeti kurátorátus, hogy a szigeti iskola pénzkezelésének megvizsgálására commisszó nem szükséges, mert az ott feltüntetett szükségletek mind folyó kiadások, s ha újabb teherről van szó, az ilyenek megállapítása a kurátorátus hatáskörébe tartozik. Igaz, hogy a szigeti iskola tőkéi közül veszett el egyik másik, de ennek az oka a kölesön rossz elhelyezésében, az idők mostohaságában és az adminisztráció sokféle változásában keresendő. Az egyházkerület a deputatio munkálata elől való kitérés kísérlet miatt a szigeti kurátorátusnak kissé éles hangon azt válaszolta, hogy az egyházkerületi gyűlés nem pusztán közölni akarta a szigeti kurátorátussal, a mit írt, hanem azt utasításul adta. Akarja, hogy ezután a számadás kifogástalan legyen, már pedig az a revisio, mit a kurátorátus eszközölt, nem nevezhető revisiónak, mert magának minden ember kegyelmes birája, az egyházkerületnek pedig kötelessége, hogy az egyházkerület iskoláinak vagyonára felügyeljen. Segélyre is csak akkor ajánlhatja a szigeti iskolát a többi egyházkerületnek, ha látja, hogy a pénzkezelés kifogástalan. Eppen ezért az egyházkerületi gyűlés „pro revisione rationum recto ordine non revisarum” kiküldte a deputatiót.¹

A számadás megvizsgálása azonban csak ne haladt előre. Sok hibának kellett lenni a számadás körül, mert 1809-ben a máramarosi esperes azt jelentette az egyházkerületi gyűlésnek, hogy a számadásvizsgáló deputatio abban hagyta munkáját, mert — mint mondták — nem akarják magokat gyűlöletessé tenni, s mert magok is az oda való kurátorátushoz tartozván, nem akarnak magok ellen dolgozni. Az egyházkerületi gyűlés sehogy sem értette a dolgot, tehát határozatában jelentést kívánt a deputátusoktól arról, hogy miféle gyűlöletes dolog lehet az, ami miatt munkájukat félbe szakították.² A vizsgálat sokáig húzódott. A szigeti iskola kérte 1811-ben az egyházkerülettől, hogy az előbbi években részére megszavazott 150 Rhénes frt. a mult évről is adassék ki számára. Az egyházkerületi gyűlés azt felelte, hogy az egyházkerület adományát vissza nem vonja de követeli, hogy az iskolai számadásokat küldje be.³

Végre 1815-ben sikerült a számadásokat rendbe hozni. Az egyházkerületi gyűlés annyira nagy-jelentőségűnek tartotta ezt a tényt, hogy rögtön adományt szavazott meg a szigeti iskolának. Adományát azonban feltételhez kötötte, a szigeti gimnásium minden évben köteles számadását beküldeni az egyházkerületi gyűléshez. Az 1809-től 1815-ig ki nem adott segélyt egy összegben ki kell adni a recurrens eklézsiák pénztárából, 1815-től fogva pedig 200 váltó forintot kap a szigeti iskola évenként.⁴

Az iskola anyagi viszonyait nagyon megzavarta a devalváció. Nehéz kérdés volt eldönteni, hogy a régebbi tőkéket milyen pénzben követeljük vissza, mivel a kikölesözés óta a pénz értéke változott. Ezért 1813-ban a kurátorátus kérdezte az egyházkerületi gyűléstől, hogy mit csináljanak a kölesön adott tőkével, mivel a pénz értéke változott. Az egyházkerületi gyűlés azt határozta, hogy az 1800 előtt és az óta kiadott tőkék kamatait egyformán váltó cédulá-

¹ U. o. 1804. évi 78. p.

² U. o. 1804. évi 94. p.

³ U. o. 1805. évi 43. p.

⁴ U. o. 1806. évi 22. p.

⁵ U. o. 1806. évi 51. p.

⁶ U. o. 1807. évi 54. p.

¹ U. o. 1808. évi 60. p.

² U. o. 1809. évi 34. p.

³ U. o. 1811. évi 36. p.

⁴ U. o. 1815. évi 143. p.

ban kell beszélni, de az 1800-ik év előtt kiadott tőke összeget az adósok aranyban és ezüstben fizessék vissza, mivel ők is olyan pénznemben kapták.¹

A kurátorátus, úgy látszik, 1802-től fogva az egyházkerület engedélye dacára sem mert a többi egyházkerületbe supplicánsokat küldeni, mivel a pesti conferentia erre fel nem hatalmazta őket. Valószínű hogy így volt, legalább is 1816-ban a szigeti kurátorátus az egyházkerületi gyűléshez intézett kérvényében ezt állította, s kérte a supplicációnak az egész országban való megengedését. Ekkor már Nánási Mihály volt a máramarosi egyházmegye proseniora. helyettes esperese. A kérvénnyel kapcsolatban Nánási előterjesztette, hogy a szigeti iskola hanyatlásának oka nemesak az anyagi eszközök hiányában keresendő, hanem sok más oka is van. Az egyházkerületi gyűlés ezen jelentés alapján az iskola segélye ügyében nem határozott, hanem utasította Nánási Mihályt, hogy a szigeti iskola anyagi viszonyairól és hanyatlásának okairól az egyházkerületi gyűlésnek tegyen jelentést.² Azonban az egyházkerület Nánási Mihály vádjait 1817-ben megvizsgálván, azokat alaptalanoknak találta, sőt mint a ki hivatalát nem a szigeti iskola javára akarja használni, megintette, az iskola ügyének előmozdítását szívére kötötte, mert ezt hivatala is úgy hozza magával.³

(Folyt. köv.)

Dr. Barcsa János.

GYÁSZROVAT.

ZSIGÓ ENDRE

(1821—1905.)

Az egyetemes prot. egyháznak, közelebről az érmelléki ev. ref. egyh. megyének nagy gyásza, alig pótolható vesztesége van. Világi papságunk tisztos nestorának, jelzett egyh. megyénk főgondnokának, — fájdalom — ma már csak emléke él!!

Több mint 50 éve, megszakítása nélkül — minden idény alatt, — üdülői a Magas Tátrába ment, hol mint a kirándulásokat kedvelő ifjuság biztos kalauza, még az elmúlt évben is egy kis csapat élén megmászta a lomnici s gerlachfalvi csúcsokat!!

Kedvelt helyére elment ez évben is és ez az utja a halálnak utja volt. Mintha érezte volna a bekövetkezendő szomorú jövőt; kedves nejétől — kit utolsó pereig imádattal szeretett — megválni alig tudott, már megkezdett utjáról visszatért, hogy még egyszer Isten hozzádot mondhasson neki. Es ez a bucsu kedves otthonától, csakugyan végső bucsuja lett!! A Tátrából hazatérőben vonat esatlakozásig néhány órát Debrecenben kellett töltenie, itt, a város legnépesebb forgalmu helyén, — a kis templom előtt — egy sebesen vágatató kocsis elütteti lovaival az aggastyánt, kit mint ismeretlent a debreceni közközházba szállítanak, hol négy napig eszméletlenül fe-

küdvén, az esés okozta koponya repedés következtében jul. 30-án, halottas ágyához sürgönyözött szeretett nejének karjai között meghalt!! Kiszzenvedett a nemes lélek! Szülő s lakó helyére már csak a porlandó részeket szállíthatta haza a megtört özvegy s bánatos család.

A koporsó néma lakója Szalacson 1821-ben Zsigó András és Lőrincz Sára szülöktől született. A helybeli iskola elvégzése után szülei a debreceni, majd a késmárki középiskolákba vitték a szorgalmas s nagy tehetségű ifjút. A középiskolákat kitüntetéssel végezve a pesti, majd bécsi egyetemre megy ez utóbbi helyen szerezte meg abban az időben oly ritka hármás, vízi, szárazföldi, és építésztechnikai oklevelét. Magát tökéletesítő meglátogatta a berlini s jénai egyetemeket. Hazájába terve szülőmegyéje a főmérnöki állással kínálja meg, ezt azonban édes atyjának bekövetkezett halála miatt nem fogadja el, hanem félre téve okleveleit, atyja gazdálkodását átveszi. 1852-ben Gulácsy Esztert, bánatos özvegyét oltárhoz vezeti, kivel 1902-ben aranylakadalmát szereteti körében megünnepli. A közbizalom félrevonultságában is felkeresi a maga emberét; a vármegye közösége előbb kerületi gyámpénztárnoknak, majd szolgabírónak választja meg. Később mint a Deák pártnak oszlopos emberét, a margittai választókerület képviselőjének kiáltja ki s küldi a parlamentbe. Bihar megye bizottságának állandó választmányának hosszú időn keresztül rendes tagja volt. Mint választási, sorozási elnök évtizedeken keresztül szerepelt. Az érmelléki ev. ref. egyházmegye szolgálatában mint jegyző, tanácsbíró, majd mint gondnok több mint 40 éve szolgál, nem ismerve fáradalmat nem kimélve anyagi áldozatokat, csak hogy szeretett egyházát boldogíthassa! Legnagyobb örömét abban leléli ha sikerült neki, szelid rábeszélés folytán — a törvényes tényezők alkalmazása nélkül — az egyházak életében jelentkező ellentéteket elsimitani. Szóval mindenekben a munka, a béke s szeretet embere volt!

Koporsója felett, — melyen az özvegy s számos rokonok, barátok koszorúin kívül ott volt az egyh. megye s külön az egyh. megyei papság díszes koszorúja is — a családi ház udvarán, az érmihályfalvai dalkör éneke után, nt. Nagy István esperes ur, a boldogultnak elnök társa mondott megható imát, mely után a koporsót világi nagyjaink s lelkészeink felváltva vitték az udvarból a virág füzérekkel s koszorúkkal díszített gyászkocsiig. A temetőben — a boldogult által előre elkészített családi sírbolt előtt — Bányai László bagaméri lelkész s tanácsbíró magas szárnyalású beszédben méltatta az elhunyt érdemeit; buzgó imájával enyhületet, vigaszt kért a megtört özvegy s rokonok égető sebére, s nyugalmat, esendes álmot a távozóknak a viszontlátásig a sír ölén!

A 84 évet élt, hivatását kötelességét minden vonalon betöltött ember, hivatalnok sirja felett virasszon állandóan a kegyelet, s üressen maradott tisztsegeit a boldogulthoz méltó utód tölthesse be.

Semjén, 1905. aug. 8.

Végh József.

¹ U. o. 1813. évi. 66. p.

² U. o. 1816. évi. 64. p.

³ U. o. 1817. évi. 95. p.

KÜLÖNFÉLÉK.

— *Az előfizetési díjak és hátralékok beküldésére tisztelettel kérjük lapunk járatóit.*

— **Egy fejezet a jövő bibliájából.*** Budapesten, br. Fehérváry Géza törvénytelen kormányzósága alatt, szólaní kezd vala Horváth Károly, a Mérai nemzetbeli próféta. És monda: Nyelvek és fülekesend, figyelem: szóm fontos beszédre emelem: Meghalt a nagy Pán, a nagy Pán halott. Mondom meghalt ő és immár nincs mennyország, se pokol. A rádium az Isten, ő az őserő. Kezdetben vala az elektromosság és az elektromosság vala a rádiumnál és az az elektromosság rádium vala. És az elektromosság testté lön a rádiumban. Mindenek ez által teremtetek rádibábikákká és általa fejlesztettek, fel mind az emberig és ő nála nélkül semmi nem lett, valamicsoda lett. Ő benne vala az élet és az élet vala az embereknek ama világosságuk. Vala pedig Londonban egy professzor, aki angliusz vala (amely angliuszok kétlakiak) és neve Börke vala. Ez jött tanuságot tenni, azaz, hogy ama rádiumról tanuságot tenne és az emberek hinnének és akik őt bevették, felvilágosodnának. Megragadá vala Börke az ő kalamusát és vevé vala azt az ő kezébe és ír vala ujságéikket. És az ujságéikketben ez vala: A rádium az Isten, ő az őserő. Az Isten ő, mondom, mert esodák által megbizonyítottatott Istennek lenni. Elég egy gramm belőle, hogy az egész angliusz flotta a Himalája tetejére repítették. Annak felette képes a rádium az ólmot ezüstté, a rezet arannyá változtatni és alkalmas orvosság mindennemű betegségek, gonosz indulatu dagok, mérges kelevények, házastársak patvarkodása, hűtlenség, végrehajtás, sztrájk és passiv resistencia ellen. Olvassák vala pedig az ujságolvások és megrökönyödének. Némelyek pedig patvarkodván, ezt mondják vala: édes bortól részegedett ez meg. Felállá vala Börke és meginterjuhoitatta vala magát és monda: Nem édes bortól részegedtem én meg, holott a napnak három órája vagyok és ilyenkor brandit iszom szódával. Hanem ez az amit Haeckel mondott: borban van az igazság, mert nincs más csak anyag és erő. Monda pedig annak felette: Evém vala az én levesemet és az én levesem nyüzszög vala. Hivatám vala annak okáért a szakácsnőt és kérdezem vala: mint volna ez? Monda pedig a szakácsné: egy darabka rádiumot vett vala a te szakácsnőd, hogy ebédet főzne az ő urának és megelégítették és minek utánna megelégítették az ő ura, jó kedve kerekednek és felemelné bérét az ő szakácsnőjének. Megfőzé pedig a te szakácsnőd a levest a rádiumnál és a leves nyüzszög vala. Melyeket megértvén a szakácsnőtől, szaladok vala a laboratóriumba és kihozván az én mikroskopomat, szegezém vala a levesre. A levesre szegezém vala, mondom, az én mikroskopomat és belebámulék vala és láték abban nyüzszogni láthatatlan apró lényeket

* Mindenki emlékezhetik rá, hogy a rádiumnak, hamarosan felfedeztetése után miféle csodáhatásokat tulajdonítottak; a legujabb csodája a mesterséges élőlények teremtése. Ezen u. n. radiobokról írva, ifj. Mérai-Horváth K. valóságos rádiumistenitést visz végbe a „Pesti Hirlap“-ban, természetesen Isten letét támadva.

és nevezém vala azokat rádibábikáknak, mert nemzette vala őket a rádium és kiálték: a rádium az Isten, ő az őserő. Közölték vala pedig a lapok az interjuht és hívének Európában mintegy ketten-hárman. Vala pedig Debrecenben egy ember, a kinek nyaka igen vastag vala és az ő feje megkeménykedett. Hallá ez az ember a Mérai nembeli Horváthot és tünődik vala: Ne talán Börke családott, vagy tréfálván lóvá tette vala a Mérai nembeli Horváthot és élne Isten a mennyben, nem szeretnék akkor bőrükben lenni az ítélet napján. Gondolá annak felette: megkísértem a Mérai nembeli Horváthot. Ragadá vala annakokáért az ő kalamusát és ír vala a Mérai nembeli Horváthnak levelet, elkezdvén és bevégezvén, el is küldvén: Netalán van az én uramnak egy kis rádiumja, küldje el azt az ő szolgájának, ha kedves ő előtte. Mert csak egy vörös fillérje van a te szolgádnak és sok gyermeke. Hadd tegye hát a te szolgád a rádiumot az ő vörös fillérje mellé, hogy megnehezdedvén és megsárgulván aranyryá változnék és felette megsaporodnék, hogy ne lenne többé szegény a te szolgád. Írta vala annak felette: Az én ebédem is csak cibere leves. hadd sugározza meg hát a te szolgád az ő levesét a rádiummal, netalán nagy sokasága keletkezne benne mikroszkópikus malackáknak, hogy jól kilakhatnék a te szolgád és az ő sok gyermekei megelégítették. Ha pedig az én uram nem eselekszi meg ezt az ő szolgájának, vagy ha megeselekedvén, az ő fillérjét a rádium aranyryá nem változtatja és meg nem szaporítja, annak felette ha az ő levesébe apró malackák nem leendnek: él a te lelked, nem hiszi a te szavadat annál feljebb a te szolgád, mint hogy az angliusz flotta a Himalája tetejére repül. Megértette vala azt is a te szolgád, hogy valamik élnének a földön, mind a láthatatlan rádibábikákból származtak vala, a mely rádibábikák a rádiumtól lettek vala. Távol legyen a te szolgádtól, hogy az ő urának szavában kétkednek, de felette igen óhajtana látni a te szolgád olyan öszvért, amely szamaraktól született és olyan lovat, amelyet öszvérek neinzenek. Mert együgyű a te szolgád és azt véli, hogy ha a fajok tökéletesedés útján keletkeznek vala, tökéletesedés útján lesz mondom egyik faj a másiktól, akkor minek utánna a szamar meg-tökéletesedett, kellett lenni az öszvértnek és minek utánna már volt öszvér, csak azután tökéletesedett meg lóvá, származván öszvér szülőktől. Bocssás meg annak felette a te szolgádnak, mert kemény fejű ő és azt gondolja, hogy minél tökéletesebb számár a számár, annál lomhább; az ő tökéletesedése azért csak felette lassan mehetett végbe és nem egy átmeneti alakjának kellett lennie az új fajig, hanem sokaknak, amelyek még többé-kevésbé szamarak, de egészen már nem szamarak. Mindazonáltal megelég-szik a te szolgád, ha egy hosszú fülü lovat mutatsz is neki. Jól tudja a te szolgád, hogy az agár és vizsla kutyák az abessziniai farkastól származtak vala, de nem éppen nemzés folytán, hanem minekutánna az én uramuak dicső ősei megszelidítették vala, az abessziniai farkast mondom megszelidítették vala, és minekutánna megváltozott volna amiképen egészen más a császárkörte mint a vackor, lett vala ezután a sok fajtájú kutya. A kutyák pedig a történelem előtti időtől kezdve felette megtökéletesedének vala, azonban még eddig a legtökéletesebből sem lett — szalonna.

Széki Ákos.

— **Egyetemi alapítvány.** Lelkünk egész örömeivel adunk hírt arról a jelentékeny összegű tevő egyetemi alapítványról, melyhez egyházkerületünk e napokban jutott. Tóth Károly, a ki a nyolevanas években még a nagykunmádarasi egyház közszeretetének örvendő lelképásztora volt, jelenleg pedig nyugalmazott lelkész, a főiskolánkkal kapcsolatosan létesítendő egyetem javára, a Debreceni Első Takarékpénztár 38796 számú betéti könyvének elhelyezve 20,000 korona alapítványt fizetett be. Midőn az 1867-diki koronázási idő után az akkori nagynevű miniszterelnök a honvédménház megalapítására 10,000 forintot adományozott: az egész ország tapsolt meglepetésében. Hát mi mit tegyünk, mit mondjunk, midőn az egyszerű kálvinista lelkész 20,000 koronát rak le a református kultúra oltárára? Minden mi magasztaló szavunknál fényesebben szól maga a tett, mely dicséretre nem szorul. Hangsúlyozottan reá kell mutatnunk azonban erre a fényes jelenségre azoknak a megnyugtatóására s bátorítására, a kik a kálvinista áldozatkészséget már kimerültnek véelve, kicsinyhitűségökben nem merték a bölcsészeti fakultás ajtaját már legközelebb megnyitáshoz juttatni. Egy-egy elégtétel pedig minden újabb adomány azoknak, kik az újabb világító torony lámpájának felgyújtását már az új tanévre erélyesen sürgették. A magyarhoni reformátusok egyeteme nyujtsa Tóth Károlynak a hálás elismerés koszoruját s vele együtt mindazoknak, kik az ő fényes példáját követték vagy követni fogják.

— **Toldy Ferencz születésének százéves évfordulója** alkalmával a debreceni kollégium sem maradt el azok közül, a kik a család élő tagjait különösen dr. *Toldi László* fővárosi levéltárnokot üdvözlő sorokkal felkeresték. Ezzel tartoztunk Debrecen kálvinista protestáns jellegének, ilyen volt a régi magyar irodalom; tartoztunk a magyar irodalom történetének, a mely régen tiszta prot. tudomány vala és a kollégium nagy tanárainak, különösen *Lugossy Józsefnek*, ki a Toldy műveihez az anyag nagy részét szolgáltatta. Kollégiumunk a Csokonai körrel együttesen küldte el üdvözlő levelét. Együttesen a kollégiumhoz és a Csokonai körhöz van intézve a válasz is, mely azonban inkább mégis minket illet. Hadd álljon itt azért a jellemző okmány s hadd olvassák azt szóról szóra olvasóink: Nagyságos id. *Konrád Arthur* urnak a Debreceni Csokonai Kör elnökének, és Nagyságos *Dr. Ferenczy Gyula* urnak a debreceni ev. ref. főiskola rektorának Debrecenben. Mélyen tisztelt Nagyságos Uraim! Végtelen hála köteleztek Nagyságtok azon lelkes és megtisztelő levél megírásával, melyet a Debreceni Csokonai Kör és a Debreceni ősrégi ev. ref. főiskola nevében hozzám intézni méltóztattak azon alkalomból, hogy f. évi augusztus 10 én volt századik fordulója boldogult édes atyám születése napjának. Ezek a becses sorok aunnál inkább hatottak lelkemre, mert

visszaemlékeztem boldog gyermekkorom azon mozzanatára, amikor Debrecen városában megfordultam. 1859. nyarán volt, tehát 46 esztendővel ezelőtt, midőn édes atyám a gimnázium 4-ik osztályára Nagyváradra vitt. Mielőtt oda utaztunk, Debrecenbe mentünk. Eggett lelke a vágytól hogy újra láthassa Csokonai városát, iskoláját, sírhalmát, hogy meglátogassa ottan élő jó barátait (ily hosszú idő után csak a még akkor elbetegesedett *Lugossy József*re, *Révész Bálint* püspökre, és a katolikus prépostra *Huzly Károlyra* emlékszem) s hogy néhány napig újra szívhassa azt az áldott jó magyar levegőt, mely Debrecen a magyarságnak első városává, főfészkévé tette. Jól emlékszem még Csokonai egyszerű — ha nem esalódom kőből faragott igénytelen fejével diszített — sírhalmára, mely előtt hosszan megállva magasztalta előttem a fogékony gyermek előtt annak az oly korán elhalt poétának érdemeit a magyar költészet terén, s látnoki szellemmel mondotta, hogy el fog jönni az idő, melyben Csokonait igazságosabban fogják méltányolni mint addig tevők: ő hitte, hogy Csokonainak általa megírt életrajza kivívja a halhatatlan férfiúnak azt a helyet, mely őt a magyar irodalom templomában megilleti. Jól emlékszem az ősrégi főiskolára melybe szintén elvezetett, annak puritán egyszerű falaira, melyek közülama puritán erkölcsű izzó magyar lelkű férfiak százai kerültek ki, akik nemzeti művelődésünk munkájában sokszor nyilvánosan nagy és fontos, gyakran elvonultságában végzett zajtalan, csendes de nem kisebb fontosságú munkódszt, fáradozást fejtettek ki. Ha valahol és valamikor úgy ezen rövid debreceni tartózkodásom alatt éreztem, hogy én is magyar vagyok s keblemet e dicső nemzet nagyságának átérzése dagasztotta. Azóta 47 esztendő telt el; édes atyámat is nem itjan, de azért a férfiúi munka erő teljességében elszólitotta a Gondviselés kifürkészhetetlen rendelése s én magam is az akkor még gyermek, ma már átléptem az öregség küszöbén, de lelkemből nem törölte el semmi az akkori benyomásokat, sőt azokat ismét felujtják azon megtisztelő sorok melyeket hozzám intézni kegyesek voltak; felujtították a Csokonai tiszteletére ez év májusában rendezett ünnepségek, a melyeken nem csak Csokonainak megdicsőült szelleme, de édes atyámé is bizonyára ott lebegett áldva Istent hogy a magyarság oly szép haladásnak és fejlődésnek indult a letűnt század folyamán, És mind ezen oly jól eső vissza emlékezésekért is melyeket Nagyságtok levele ujított fel bennem, vagyok én oly hálával eltelve a Debreceni Csokonai Kör és Debrecen város ősrégi főiskolája iránt és újra köszönöm a hozzám intézett becses sorokat, melyek életem legszebb emlékei közé tartoznak, s melyeket mint kedves ereklyét meg fog becsülni halálom után fiam is. Nem mulaszthatom el a magam köszönetéhez és hálájához esatolni özvegy édes anyámét is, ki 32 éven át volt édes atyám hűséges hitvese, s immár 30 éve gyászolja az ő elhunytát és kinek szívét a visszaemlékezés édes fájdalma töltötte el, midőn neki Nagyságtok megtisztelő levelét felolvastam; de ki fejezem egész családom köszönetét is. Fogadják mélyen tisztelt Nagyságos uraim még egyszer őszinte hála mnak és azon kiváló tiszteletemnek kifejezését, melylyel vagyok Nagyságtoknak, s a Nagyságtok által képviselt testületeknek. Budapest, 1905. augusztus 15. alázatos szolgálója *Dr. Toldi László*, Bpest székes főváros főlevéltárnoka.

— **Esperesi körlevél.** A f.-szabolesi ev. ref. e. megyébe kebelezett egyházak lelkészei tanítói és előjáróihoz; valamint az e. megyei lelkészi és világi tisztviselőkhöz! Kedves Atyámfiai! Az e. megyei gondnok ur, mint elnök társammal egyetértőleg e. megyei szabályaink értelmében az őszi e. megyei gyűlést f. évi szeptember 5, 6, 7. napjaira (kedd, szerda, csütörtök) Kisvárdára a szokott tanácskozási helyre, oly módon tűzzük ki, hogy szept. 5-én d. u. 3 órakor a szokásos előértekezlet; szept. 6-án d. e. 9 órakor e. megyei közgyűlés; szept. 7-én esetleg a közgyűlés folytatása s bírósági ügyek fognak tárgyalatni. 1. Targyak: Esperesi időszakos jelentés. 2. Segély kérvények tárgyalása. 3. Esperesi évi jelentés. 4. Számvevőszéki jelentés. 5. Tanügyi bizottsági elnök jelentése. 6. Egyházak s egyesek kérvényei. A mely kérvények és tárgyak f. évi aug. 25-ig be nem érkeznek a gyűlésen nem tárgyalatnak. Ezen e. megyei közgyűlésre az e. megye tisztviselőit, a gyülekezetek lelképásztoraikat és képviselőit s az érdeklődő reform. hitsorsosokat hitrokoni szeretettel s testvéries jóindulattal elnöktársam és a magam nevében is atyafiúi szeretettel meghívom. Nagykálló, 1905. aug. 10. *Görömböi Péter* esperes.

— **Az őszi egyházkerületi közgyűlés** szokatlanul korán, október hó 25. és következő napjain fog megtartatni. Az Igazgató Tanács pedig okt. 12-én ülészik. Addig is míg a körlevelek erre nézve kibocsátatnának, sietünk a hírt az illetékes esperesi és lelkészi hivataloknak tudomására hozni.

— **Felhívás husz éves találkozásra.** Tudatom volt osztálytársaimmal, kedves barátaimmal, akik 1885-ben végeztük a theológiát, hogy Sass Bélával együtt a velünk közölt kívánságok és körülmények mérlegelése után husz éves találkozásunknak idejét szeptember hó elsejére, péntekre tűztük ki. Gyülekezés d. e. 9 órakor, a kollégium disztermében. Utánna istenítisztelet az oratoriumban; imádkozásra Vásárhelyi Zsigmondot kérjük fel. A találkozás összehívója köszöntvén a pályatársakat, elmegyünk volt tanáraink üdvözlésére: ez alatt a megjelent családtagok megtekintik a főiskola látóvalóit. Délben közebéd. Szeretettel kérek édes barátaim, jöjjetek el mindnyájan e találkozásra, lehetőleg családtagjaitokkal. Előleges értesítést is kérek. Debrecen, 1905. aug. 18. *Zoltai Lajos* városi s. levéltárnok.

— **A mezőturi ev. ref. főgymnásiumban** a beiratások f. évi szept. hó 1—4. napjain tartatnak. A főgymnásiummal kapcsolatos tápintézet 70 növendékre van berendezve, kik közül 3-an 50—50 koronát 9-en 100—100 koronát, a többiek 160—160 koronát fizetnek. Teríték használatáért minden tápintézeti tag egy isk. évre egy koronát fizet. A *tápintézeti élelmezés* áll: 1. Kenyérből: két napra egy kgr. 2. Ebédből: a) husleves; b) marhahus fejenként 150 gramm hozzá mártás; c) vastagétel felváltva főzelék és tészta. 3. Vacsorából: hetenként egyszer marhapörkölt, kétszer pecsenye egy személyre 180 gramm húst számítva; háromszor főzelék, egyszer tészta. A tápintézettel kapcsolatos internatus két tágas hálószobából, külön mosdó helyiségből egy közös tanuló szobából és egy közös ebédlőből áll. Van külön beteg szoba is. Az internatusba bentlakóul 36 tanuló vehető fel, kik a bentlakásért fejenként 20 kor. fizetnek egy isk. évre. Világításról, valamint mosatásról is saját költségökön

magok gondoskodnak. A bentlakásra első sorban ev. ref. vallásuak vétetnek föl. A tápintézeti élelmezésre teljes díj mellett más vallásu tanulók is felvétetnek. A kérvények úgy a tápintézeti élelmezésért, mint a bentlakásért f. évi augusztus 20-ig az intézet igazgatóságához beadandók.

— **Értesítés.** A sárospataki ev. ref. főiskolában a jövő 1905—1906 ik iskolai év szeptember 1-én kezdődik. A főgymnásiumban (melynek I. II. és V. osztálya párhuzamos) a javító-, pótló- és magánvizsgálatok szept. 1—2 napján, a fölvételek, beiratkozások szeptember 3—5-ig fognak végbemenni és pedig 3—4-ikén a prot. vallásuakra nézve, 5-én a más vallásuakra nézve, amennyiben azt a létszám megengedi. A tanítások 6-án megkezdődnek. — A theol. és jogakadémián az előadásokra való jelentkezés határideje szeptember 8 és 9-ike. Az újonnan jöttek a akadémiára 1—9-ig, a katonaságtól jövők október 8-ig vétetnek fel. Az előadások szeptember 11-én kezdődnek. — Beiratási díj új tanulók részére a gimnásiumban 4 korona, a theol.- és jogakadémián 8 korona. Tandij és egyéb e címeken a gimnásiumi tanulók közül az I—II-ik osztályu prot. vallásuak egész évre 50 koronát nem protestánsok 66 koronát, a III—VIII. osztályuak, ha protestánsok 48 koronát, ha nem protestánsok 64 koronát fizetnek. A theol. akadémián a tandij egész évre 18 kor. A jogakadémián a prot. vallásuak egész évre tandij és egyéb címeken, 64 koronát, a nem protestánsok 86 koronát fizetnek. A theol. akadémia hallgatói s a prot. vallásu joghallgatók az ünnepi követség (legatio) kedvezményét élvezik. A szegénysorsu joghallgatók és gimn. tanulók tandijelengedésben részesülhetnek s az erre vonatkozó kérvények aug. 25-ig a főiskolai igazgatósághoz nyújtandók be. Szorgalmas és jó előmenetelű tanulók szorgalmi díjakban és tápintézeti jótéteményben (tingyenes, 40 és 80 koronás helyek részesülnek. A 140 koronás tápintézeti helyekre csak korlátozott számban vehetők fel a tanulók. A városban a főiskolai igazgatóság által engedélyezett helyeken szállás és élelmezés olcsó áron, atlag havi 24—35 koronáig kapható. Szeptember elején nyílik meg a főiskolai internatus, melyben a főiskola növendékei (a gimn. tanulók és akadémiai hallgatók egyaránt) évi 500 koronáért kapnak teljes ellátást. Tudakozódásokra készséggel ad felvilágosítást úgy a főgimn. mint az akad. igazgatói hivatal. Ez iskolai évben gimnásiumi igazgató dr. Rácz Lajos, akadémiai és közigazgató dr. Meczner Sándor. A *sárospataki ev. ref. főiskola igazgatósága*.

— **Kérelem** a Nagytiszteletű lelkész és a Nagy-érdemű egyházi előjáró urakhoz. Folyó évi augusztus 3-án délben, orkánszerű szélben tűz ütött ki Izsnyéte ref. község közepén s az irtózatos szélben égig csapkodó lángok pár óra alatt 250 épületet hamvasztottak el s ezen rémséges tűzvészben porra lett a több mint százéves fából épült templomunk és tornyunk, úgy hogy azokból néhány üszök darab maradt csupán. Harangjaink elolvadtak s a harangszó is elnémult szomorú sorsra jutott egyházunkban. Nyolevanegy gazda hajlék nélkül s minden gazdasági épület nélkül maradt s kénytelenek voltak elszéledni a merre tudtak, rokonokhoz, ismerősökhöz. De legnagyobb veszteség érte a ref. egyházat, mert a régi fatemplom s torony nagyon csekély összegre volt biztosítva s alig kap annyi kár díjat az egyház a mennyi a harangokra kell, a templomra ebből nem jut s a süjtött lakosság ez időszertint semmit nem

tehet. Azért sietve a könyörülő szivekhez kell folyamodnunk hogy bennünket felemeljenek gyászos helyzetünkben, s kérve kérjük a nagytsízt lelkész és a nagyérdemű előljáró urakat, hogy akár az egyház pénztárából, akár a gyűjtésből eredt adományainkkal nagy inségbe jutott egyházunkat gyámolítani sziveskedjenek. Minden esekély adományt nagy köszönettel fogadunk s hálásan nyugtázunk a Debr. Prot. Lapban. Az adományok úgy az Izsnyétei ev. ref. lelkész hivatalhoz, mint e lap kiadóhivatalához küldhetők. Mély tisztelettel vagyunk Izsnyéte 1905. aug. 8. u. p. Mezőterebes, Beregmegye *Szentimrey József* ref. lelkész *Bohus Andrá*s gondnok.

— **Pályázati hirdetés.** A pozsonyi királyi jogakadémia bölesészeti tafolyamán üresedésben levő tanszékre, mellyel az első félévben az etikának heti 4 órában és a bölesészet köréből vett collegiumoknak heti 4 órában, a második félévben ugyane tudományszak köréből vett collegiumoknak heti 8 órában való előadási kötelezettsége van összekötve, ezennel pályázat nyittatik. A nevezett tanszékkel járó javadalmak, ha arra nyilvános rendes tanár neveztetik ki, évi 4000 korona fizetés, nemkülönben az 1904. I. t.-c. alapján járó személyi pótlék, 840 korona szálláspénz, öt évenként 400 koronás, de a 2000 koronát meg nem haladó, ötödéves korpótlék és a szabályszerű tandíj, ha nyilvános rendkívüli tanár neveztetik, évi 2800 kor. fizetés, az 1904. I. t.-c. alapján járó személyi pótlék 700 korona szálláspénz, öt évenként 200 koronás, de az 1000 koronát meg nem haladó ötödéves korpótlék és a szabályszerű tandíj. Az eddigi alkalmazást és a végzett tanulmányokat esetleg az egyetemi magántanári képesítést is az irodalmi működést és egyéb figyelembe vehető körülményeket igazoló bizonyítványokkal, továbbá keresztelevelel, a melyből kitűnjék, hogy pályázó róm. kath. vallású, és rövid életrajzi vázlattal ellátott, a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez címzett folyamodványokat a nyilvános alkalmazásban levők előljáróságuk útján, mások közvetlenül, 1905. évi szept. hó 10. ig a pozsonyi királyi jogakadémia igazgatóságánál nyujtsák be. Budapest, 1905. évi aug. hó 10. A m. kir. vallás és közokt. Minisztertől.

— **Harminc éves találkozó.** Tegnap tartották találkozójukat az öt kollégium azon növendékei, kik az 1874—75. iskolai évben itt végezték a tanítóképző intézetet. A collegium tanácstermében gyűltek össze az iskolatársak, innen az oratoriumba mentek át, ahol Jánosi Zoltán lelkész tartott megható beszédet. Délben bankett volt az Angol királynőben. Az iskolatársak kedélyes beszélgetésben a késő éjjeli órákig együtt maradtak. A találkozóon melyre Sinka Lajos krassói tanító az országos ref. tanító egyesület elnöke is eljött, jelen voltak: Debrecenből Kozma László árvaházi igazgató, Széll István ev. ref. organista kántor, Sáfár László, Dávid Sándor tanítók; Földesről: Vince József tanító; Kabáról: Ritoók István tanító; Hadházi: Simon Károly rektor tanító; Püspökladányról: Andorkó Márton, Kovács Lajos tanítók, Fehér Sándor gőzmalomtulajdonos; Füzesgyarmatról: Nagy János, Kopány György, Tóth Imre, Tönkő Imre; Acsádról: Mészáros Sándor; Kunhegyesről: Cirják Gyula; Hódmezővásárhelyről: Balogh Dávid, Nagy István; Berettyóújfaluról: Gulyás Bálint; Sáránról: Pikó Balint; Nádudvarról: Várady Lajos, és még többen. Megindító mozzanata volt e találkozásnak a b. c. Kovács Lajos képének a lelep-

lezése és átadása a főiskolai nagy könyvtár részére. A sikerült arekép felajánlását Kozma László teljesítette szépen átgondolt beszéddel, melyre a könyvtár igazgatója válaszolt. Az arekép a Rajzó esetjét dicséri.

— **Alapvizsgák.** A főiskola jogakadémiáján szeptember 3-ikán kezdődnek meg az őszi alapvizsgálatok. Ugyancsak szeptember 3—15-ike között tartják meg az államvizsgákat is, mikre ez idén különösen sok végzett joghallgató jelentkezett.

— **A téglásiak megemlékezése.** Hosszu időn keresztül esepgettette a hit balsamát néhai Sáfáry Zsigmond a volt téglási református lelkész a hívők szívébe. Szerették is ők jó papjukat. Elhalálózása óta igen sokszor emlegették. A református egyház emlékét most maradandóan megörökíti. E hó 20-án délután 3 órakor a téglási temetőben a jó lelkész sírhelyét márványkövel jelölik meg. A nagyobb szabású ünnepélyen Hajdu és Szabolcs vármegye egyháza képviseltetni fogják magukat.

— **Ertesítés.** A debreceni ref. főgimnáziumban a beiratások szeptember 1—8. napjain d. e. történeke és pedig szept. 1—4. napjain csak a protestáns vallásúak, a többi napokon bármily vallású növendékek jelentkezhetnek felvételre. 9—11 óráig csak az I. osztályba, 11—12-ig bármely osztályba lehet jelentkezni. A kik a mult iskolai év végén beiratkoztak, a tandíjat és egyéb díjakat már most befizethetik a háznagy hivatalban. A konviktusban szeptember 4-én kezdődik meg az étkezés. Az iskolai év megnyitása szeptember 9-én lesz. d. e. 9 órakor a nagytemplomban. A szeptemberi vizsgálatok a következő rendben tartatnak: A nagy javító és pótló vizsgálatok a VIII. osztályban szept. 1-én, az I—IV. osztályban szept. 2-án, az V—VII. osztályban szept. 4-én. A főlvételi vizsgálatok minden osztályban szeptember 1-én d. e. A magánvizsgálatok a VIII. osztályban szept. 1-én, az I—IV. osztályban szept. 5-én, az V—VII. osztályban szeptember 6-án, délelőtt írásbeliek, délután szóbeliek. Az igazgatóság

— **A Nagy József-alapítvány ügye.** Az 1000 koronás Nagy József-féle tanulmányuti ösztöndíj elnyeréséért tudvalevőleg két ifju pályázott. Az alapítvány intéző bizottsága a jövő hét elején tartandó ülésen itéli oda a tekintélyes ösztöndíjat.

— **A sámsoniak új lelkésze.** A hajdusámsoni református lelkészi tisztségre, mely Diószeghy Mihály távoztával jött üresedésbe, a hívek egyhangulag Papp Gusztáv bihardiószegi lelkészt hívták meg. Papp Gusztávban, ki a meghívást elfogadta, mindenképpen érdemes és kiváló lelkészt kapnak a sámsoniak.

— **Segély a városi muzeumnak.** A közigazgatásügyi miniszter a debreceni városi muzeum 1905. évi segélye címén a régiségtári javadalomból 500 koronát utaltatott ki. — Itt említjük meg, hogy a nyíregyházi muzeum ugyanezen alapból 400 korona segítséget kapott s hogy az 500 k segélyt először a főiskolai muzeum kapta.

Tartalomjegyzék: Titok. Vándor. — Egyháziak és világiak. Egyházi. — Egy sérelmes konventi határozat. Dr. Baltazar Dezső. — Tanügy: Adatok a máramarosszigeti ref. gimnázium történetéhez. Dr. Barcsa János. Gyászrovát: Zsigó Endre. Végh József. — Különfélek.

Felelős szerkesztő: DR. FERENCZY GYULA.

Pályásat.

A demecseri (Szabolcs m.) ev. ref. egyház kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet.

Javadalom: tisztességes lakáson kívül negyvennégy korona készpénz, harminc köből rosz az egyházi magtárból, husz kat. hold és 180 öl föld haszonélvezete, melyért állami adót az egyház, ártér adót a tanító fizet, minden iskolában járó gyermek négy korona tandíjt fizet; végre temetési stóla, és három öl kemény tűzifa (beszállítva.)

Kötelessége: a kántori teendők végzése hat oszt. vegyes elemi iskola vezetése a tiszántúli ref. egyházkerület tanterve szerint; kanonikus órákon és lelkész akadályoztatása esetén az istenítisztelet végzése végre ismétlő iskolások tanítása, melyért a község pénztárából külön husz korona díjazása van.

Pályázhatnak ref. vallásu okleveles egyének augusztus 25-éig.

Az állás szept. első hetében elfoglalandó. Megjegyzendő: Ha a tervbe vett második iskola s tanítói lak a mostani tanítói udvaron állíttatnék fel, méltányos kárpótlást nyer.

Kelt Demecser, 1905. aug. 15.

Balogh Ferencz
ev. ref. lelkész.

Megjelent a**Debreceni Lelkészi Tár**

(Gyakorlati ev. ref. Papi Lexikon)

II. kötete

szerkeszti: **S. Szabó József** debreceni ev. ref. főiskolai tanár fölavatott lelkész.

Az egész gyűjtemény tizenkét 35—40 ivre terjedő 12 kötetben, tartós csinos vászonkötésben fog megjelenni.

Egy kötet ára 10 korona.

Megszerezhető havi 2 koronás részletfizetésre is. Részletes prospektussal kívánatra ingyen és bérmentve szolgálunk.

HEGEDÜS és SÁNDOR

előbb László Albert és Társa

a tiszántúli ev. ref. egyházkerület főbizományosa,
könyvkereskedésében

DEBRECENBEN.

ALAPITTATOTT:
1845-BEN.

ALAPITTATOTT:
1845-BEN.

A nagytiszteletű lelkészek, tanárok és tanító urak figyelmébe!

Van szerencsém szíves tudomására hozni, hogy a

==== tavaszi idényre ====

raktáram mindennemű férfi és fiu ruhákkal dúsan fel van szerelve.

Nagy választékban, elegáns kivitelben, tartós anyagból szolid árak mellett beszerezhetők:

|| férfi és fiu öltöny, felöltő, szalon ruha, gyermek costum, esőköpeny ||
(havelock), iskola ruha, zsinatkabát, palást, főveg stb.

Mérték szerint külön osztály. Ev. ref. papi egyenruha.

Különös figyelmébe! Nagy előnyben részesülnek azon t. vidéki szülők, kiknek fiai helyben hallgatják az iskolai előadásokat, mert a részökre nálam vásárolt ruhákat díjlanul javítom és vasalom.

Kitünő tisztelettel

NEUMANN M.

cs. kir. udvari szállító, elsőrangú az ország legnagyobb ruha üzlete
DEBRECEN, Piac-utca 49., a m. kir. főpostával szemben.